

Részletes ismertető az Olvasókönyv 4. osztályosoknak I–II. kötetéről

(FI-501020401/1; FI-501020402/1; FI-501020403/1; FI-501020404/1)

A tankönyv koncepciója

Az olvasókönyv fejlesztésének elsődleges célja az volt, hogy a különböző módszertani iskolák és alkotó műhelyek eredményeinek figyelembevételével, azok szemléletére, tapasztalataira, tanulságaira támaszkodva szintézisre épülő, a kommunikációs készségfejlesztést az egyik legfontosabb fejlesztési területnek tekintő új tankönyvcsalád szülessen az átlagos képességű gyermekek számára.

A 4. évfolyam legfontosabb feladata **az olvasási rutin kialakítása és az értő olvasás alapozása**. Az első olvasási élmények meghatározóak az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, és el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyag egységet alkosson.

Az olvasástechnikai feladatok helyét átveszi az olvasásstratégiai technikák megismerése és alkalmazása, és a szöveg mélyebb rétegeiben történő elmélyülés. Természetesen a szókinccsfejlesztés, a beszédtechnikai gyakorlatok, a fokozatosan növekedő szövegössesség és a beépített olvasási gyakorlatok az olvasástechnika fejlesztését hivatottak szolgálni háttértámogatásként.

Az olvasás-szövegértés fejlesztési folyamatát több oldalról segíti a könyv szerkezete is: **RJR-technika, olvasásstratégiai eszköztár, többszintű szókinccsfejlesztés, saját élmények ütköztetése, alkalmazás, gyakorlás az új ismereteknél.**

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alsó tagozaton alapozó jellegű, sokrétű feladatrendszerből álló és több későbbi tantárgy alapjait is felölelő komplex tantárgy. A magyar nyelv és irodalom mindemellett elsősorban az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfőbb eszköze, műveltségterületi összetettségéből adódóan azonban többféle kulcskompetencia fejlesztéséhez teremt feltételeket.

Célunk a komplex ismeretszerzés megvalósítása, az önálló gondolkodásmód kialakítása, a rendszerszerű tanulás megalapozása, az alkotási vágy és kreativitás felkeltése és fenntartása az önálló feladatvégzések és a közös munka során.

A tankönyv szerkezetét úgy alakítottuk ki, hogy a tanóra menetéhez illeszkedjen, ezzel is sugallva azt a módszertant, mellyel az értő olvasás fejlesztését támogatjuk. Az RJR-technikán alapuló felépítmény ráhangoló kérdésekkel, vizuálisan is leválasztva a szövegről tartalmazza azokat a feladatokat, melyek a szöveg témáját előkészítik.

A kötet összeállításánál fontos szempont volt az olvasás fogalmát a megértés, a funkcionális olvasás irányába bővíteni: szem előtt tartani, hogy az olvasás az írott szöveg megértése, használata és megítélése az ember céljainak elérése, tudásának fejlesztése és társadalmi részvétele érdekében történik, és az olvasókönyvek feladata ennek alapozása. Ezért a szépirodalmi szövegeken túl egyéb szövegtípusba tartozó szövegeket is olvastatunk a gyerekekkel (a magazin oldalain leginkább), táblázatokat értelmezünk, plakátokat stb., ahogyan a tanulás tanulásának is megkezdjük az előkészületeit.

A tankönyv jellemzői

A 4. osztályosoknak szóló Olvasókönyvet kialakítása a **következő kritériumok érvényesülése jellemzi:**

- megfelel a kerettantervi elvárásoknak,
- az olvasás tanítására, tanulására vonatkozó módszertani elveket szintetizálja,
- a tankönyv szerkezete tipográfiai és funkcionálisan is tükrözi az RJR-modellt, ezáltal az óravezetéshez is segítségül szolgál,
- fokozatosan, spirálisan építkezik, vissza-visszatérő elemekkel, egyre bővülő ismeretekkel,
- kerettantervi megfelelések szerepelnek benne (matematika, környezetismeret), hogy tudatosítsuk az olvasás-szövegértés az élet minden területére kiterjedő mivoltát,
- az olvasástechnika fejlesztéséhez alkalmas terjedelmű és összetételű,
- megfelel a korosztály értelmi-érzelmi fejlettségének,
- az alapszókincre épít, de a szókincsfejlesztést is segíti,
- motiváló kommunikációs tankönyv, melynek feladatai és képanyaga beszélgetésre inspirálják a tanulókat,
- irodalmi szöveggyűjteménye változatos: klasszikus és kortárs, prózai és lírai, szépirodalmi, ismeretközlő és más szövegtípusba tartozó szövegeket is tartalmaz.

A szövegválogatásnál elsődleges szempont volt a Nat és a kerettanterv ajánlásainak való megfelelés, illetve ezen dokumentumok kifelmenős rendszerben megállapított

Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet
1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.
Postacím: 1581 Budapest, Pf. 14
Fax: (+36-1) 460-1822
www.ofi.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

elvárásainak különválasztása a korosztályhoz jobban illeszkedő szövegek kiválogatásával. Kötetünkben a klasszikus magyar és külföldi szerzők (Petőfi Sándor, Benedek Elek, Astrid Lindgren stb.) műveivel is találkozhatnak a tanulók, de nagy hangsúlyt kap a kortárs szerzők pl. Lázár Ervin, Csukás István, Weöres Sándor, Tamkó Sirató Károly, Nemes Nagy Ágnes, Békés Pál mellett a legfiatalabb nemzedék: Varró Dániel, Dániel András, Vig Balázs, Majoros Nóra, Lackfi János is.

A tankönyv szerkezete

Az Olvasás 4. osztályosok számára I. és II. kötet felépítése:

Az I. kötet 6 fejezetre tagolódik:

1. Ismét együtt!
2. Mit és hogyan olvass?
3. Színes a világ!
 - Magyar népmesék
 - Velünk élő népek meséi
 - Távoli népek meséi
4. Modern állatmesék
5. Modern tündérmesék
6. Én és a világ

A II. kötet fejezetei:

1. Utazás az időben
2. Mondák, regék, legendák
3. Együtt jobb!
4. Érdekeségek a nagyvilágból

A kötet szerkezet kialakításánál fontosnak tartottuk az olvasásstratégiai alapozást, a fokozatosságot és egy téma több oldalról való megközelítését.

A negyedik olvasmányok a mesék műfajával ismertetik meg a gyerekeket. **Elsődleges szempont az esztétikai élmény.** Nem direkt módon, hanem közvetve, a felfedeztetés módszerével egyre több és több olyan elemet ismernek fel a gyerekek, amelyek a népmesékre jellemzők. **Kortárs alkotók**

Eszerházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet
1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.
Postacím: 1581 Budapest, Pf. 14
Fax: (+36-1) 460-1822
www.ofi.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

meséivel, regényrészleteivel is megismerkednek a gyerekek. A meséken kívül ismeretközlő szövegek, találós kérdések, plakátok, lexikonszócikkek, olvasás- és beszédtechnikai fejlesztésre alkalmas szövegek szerepelnek a kötetben.

A tankönyv számos olyan tipográfiai elemet használ, amelyek vizuálisan is támogatja az elsajátítást. Az olvasmányok, törzsszövegek mindig fehér háttéren szerepelnek, hogy jól elkülönüljenek a feldolgozástól.

A feladatsorszámok nyíl jellegűek, az olvasási irányt hivatottak támogatni.

Az olvasmányokhoz rendszerező ábrák kapcsolódnak (pl.: Tk. 10. o., 64-65. o., 116. o.).

Motivációs erővel bír a **magazinok** szerepeltetése. A színes, rövid, változatos szövegekkel nemcsak ismereteket szerezhetnek a gyerekek egy adott témáról, hanem differenciálásra is alkalmas, az olvasástechnika fejlesztésére, projektmunka során is nagyon jól feldolgozhatóak a magazinok olvasmányai.

Az Olvasókönyv 4. osztályosok számára tanulás-módszertani megoldásai egyrészt a közvetett tanulás-módszertani fejlesztéshez nyújtanak alapot, másrészt a **Miért olvasunk?**, részben a feladatok közvetlenül a tanulás-módszertani fejlesztéshez szükséges **tanulási technikákat** mutatják be, gyakoroltatják.

A tankönyvi fejezetek és leckék szerkezete, alkotóelemei

Az olvasmányokat ráhangoló feladatsor előzi meg. A szövegek feldolgozásakor már egyértelműen a folyamatos olvasás került előtérbe, nem szakítjuk meg megállókkal a szövegeket. Továbbra is nagy szerep jut az előkészítés során az olvasástechnikai és kommunikációs előkészítésnek. Az előkészítés során új elem az, hogy a felső tagozatos kísérleti könyvekkel összhangban, a ráhangolódást segítő kérdések a **„Rólad szól! Csak figyelj oda!”** (5. osztályos Irodalom tankönyv) témakörben készülnek. Szorosabb kapcsolatot mutatva az egyéni problémák, a kritikai gondolkodás, véleményalkotás és természetesen az előzetes tudás feltárására.

Negyedikről már csökken a szómagyarázatok száma. Ennek egyik oka az, hogy a szépirodalmi alapanyag modernebb, a másik ok pedig a korosztály érettségével hozható összefüggésbe, ugyanis a negyedikes tanulótól már elvárható, hogy a kontextuális összefüggés segítségével megértse a számára elsősre esetleg idegennek tűnő szavakat.

A munkafüzet célja, hogy az Olvasókönyv célkitűzéseit támogassa: feldolgozza a szövegeket, ellenőrizze az értő olvasást, a szókincsfejlesztés során tanult ismereteket alkalmazza, az olvasásstratégia tanulási módszertanát a gyakorlatban is kipróbálhassák a tanulók.

